

De zanglijster van Anja Broess- van de Kamp

Het is maart 1982. Een jonge, veel te jonge vrouw, echtgenote en moeder van drie zonen overlijdt. Ze is ziek en wordt slechts 50 jaar. Haar man en drie kinderen zijn bij haar in de ziekenkamer en ze horen buiten de zanglijster zingen. Het lied klinkt door in de kamer. Juist de zanglijster is de voorbode van de nieuwe lente, maar het wordt feitelijk winter in het gezin. De kinderen zijn jonge adolescenten en in deze tijd is er geen openheid rond de dood. De oudste zoon Roel schrijft een gedicht over zijn verdriet, hij krijgt niet de kans dit voor te lezen bij het afscheid.

Vader Koopmans vindt het té moeilijk en probeert de uitvaart van zijn vrouw zo goed mogelijk te regelen maar ook eenvoudig te houden. Haar sterven, zo vlak voordat hun jongens aan een eigen leven begonnen, heeft veel verdriet gebracht. De kinderen, die wilden uitvliegen uit het ouderlijk nest, hadden hun moeder nog zo nodig. Het was een heel groot gemis voor iedereen. Feitelijk heeft vader Koopmans haar dood nooit echt kunnen aanvaarden. Het gemis is blijvend gebleken en belemmerde zijn voortgang in het leven. Onbewust beïnvloedde dit niet goed afgeronde afscheid ook de kinderen in de verwerking van het verlies.

Het is november 2011. Vader Koopmans overlijdt op 85-jarige leeftijd. Op de aankondiging van zijn overlijden staat een tekening van een zanglijster getekend door jongste zoon Egbert. Deze tekening is een duidelijke verwijzing naar moeder.

Ik werd als ritueelbegeleider gevraagd om dit gezin te ondersteunen. Met de drie zonen en de schoonkinderen heb ik een eerste gesprek. Er wordt veel verteld, de emotie van het verlies van moeder hangt voelbaar in de lucht en is zichtbaar. De kinderen vertelden over wat hun vader in de oorlog had meegemaakt. Hij moest onderduiken samen met zijn vader, omdat ze niet aan de Duitsers

wilden leveren. Tijdens deze periode overleed zijn broertje Jacob op 12-jarige leeftijd. De begrafenisstoet was onderweg vanuit de kerk naar de begraafplaats en hield heel kort, nauwelijks merkbaar, halt voor het huis, waar zij ondergedoken zaten. Hun afscheid bestond slechts uit een stiekeme blik vanachter een kier in het gordijn om zo samen iets te zien van de uitvaart van zijn broertje Jacob! Ik opper dat aannemelijk is dat hier de kiem is gelegd van het omgaan met rouw en verdriet. De zonen reageren onmiddellijk: "Ja, dat is zeker heel goed mogelijk."

Al tijdens het gesprek denk ik erover om moeder te betrekken bij dit afscheid, om plaats te maken voor dit verlate verdriet. Het is belangrijk. De mannen zijn het met me eens. Het mag er zijn. Samen kleuren we het afscheid in. In mijn welkom noem ik echtgenote Sies, de moeder van de drie zonen en steek een kaarsje voor haar aan. Haar foto staat ook bij de kist. Ze hoorden zo bij elkaar, dit echtpaar. Er staan twee hoge kandelaars met kaarsen achter het

hoofdeinde van vader, de kaarsen worden aangestoken door de zonen, één voor vader en één voor moeder. Het 'Halleluja' dat we daarna laten horen, is ook bij haar uitvaart gebruikt en dat vertel ik. We leggen steeds de verbinding en door deze symbolieken te duiden winnen ze aan kracht. De middelste zoon Klaas vertelt in zijn speech, dat de as van vader zal uitwaaien in zijn bos - hij is boswachter - op de plek waar ieder voorjaar de zanglijster zingt.

Na een indrukwekkend afscheid vertrekken de belangstellenden terwijl we de zanglijster horen jubelen. Niet eerder hoor ik zulke indrukwekkende afscheidsklanken. Ik word er stil van. Met veel liefde en aandacht is er afscheid genomen van een geliefde vader maar ook de 30 jaar geleden gestorven moeder is herdacht, genoemd en opnieuw betrokken bij haar gezin. Haar mannen hebben haar nooit vergeten, een prachtige gedachte over onvergankelijkheid. Ik wens deze lieve, zorgzame en betrokken mannen toe, dat ze verder kunnen trekken in hun levens met warme herinneringen aan hun ouders.

B: Solacium
N: Anja Broess- van de Kamp
W: www.solacium.nl
M: anja.broess@solacium.nl
T: 06-12977703

Illustratie: Egbert Koopmans

Foto: Astrid de Bij-Quadvlieg